

เรียนรู้ควบคู่ทำงาน : การค้นหาและสร้างทางชีวิต

Study while Working :
Search and Create Life Path

บทความ New American Millionaires ในนิตยสาร Reader Digest ฉบับเดือนตุลาคม 2542 เสนอรายงานการสำรวจเกี่ยวกับเศรษฐีหน้าใหม่ชาวอเมริกัน หรือบุคคลที่มีรายได้ต่อปีรวม 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ขึ้นไป ซึ่งขณะนั้นมีจำนวนราว 3.9

The article "New American Millionaires" in the Reader Digest magazine of October 1999 presented a survey on new American millionaires or those with over 1-million dollars income. Then, there were about 3.9 people all over the USA (with a trend to rise every year). An interesting issue is that these new millionaires are young generation aged not more than 24 years, finishing from universities or tertiary level institutions for less than 3 years. More importantly, they have their own enterprises because they had experiences working while they were students. They worked while studying. Upon their graduation, they did not end up being employees but could be owners and successful in their businesses.

ล้านคนทั่วอเมริกา (และมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี) มีประเด็นที่น่าสนใจว่า เศรษฐีหน้าใหม่เหล่านี้ล้วนเป็นคนหนุ่มสาวที่มีอายุไม่เกิน 24 ปี จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

ไม่เกิน 3 ปี และที่สำคัญคือมีกิจการเป็นของตนเอง เพราะมีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ครั้งยังเป็นนักเรียน นักศึกษา โดยทำงานไปด้วย เรียนไปด้วย เมื่อจบมาจึงไม่ได้เป็นลูกจ้าง แต่สามารถเป็นเจ้าของและดำเนินกิจการจนประสบความสำเร็จ

น่าสนใจว่าปัจจัยที่ทำให้หนุ่มสาวอเมริกันเหล่านี้ก้าวเข้าสู่การเป็นเศรษฐีหน้าใหม่ในระยะเวลาไม่นาน หลังจบการศึกษา คงจะไม่ใช่วิชาความรู้ที่ได้รับจากร่วมหาวิทยาลัยเพียงเท่านั้น แต่ประสบการณ์ การแสวงหาความรู้ในโลกกว้าง และการทำงานระหว่างเรียนน่าจะมี ส่วนสำคัญอยู่ไม่น้อยที่ทำให้บรรดาเศรษฐีใหม่เหล่านี้ค้นพบศักยภาพ ของตนเองและมีพลังมุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จตั้งแต่อายุยังน้อย

คำนิยมเรื่อง “เรียน” และ “ทำงาน”

การทำงานไปด้วยเรียนไปด้วยนั้นเป็นเรื่องปกติของนักเรียนนักศึกษาในหลายประเทศ ทั้งยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย โดยมองว่าการทำงานเป็นอีกช่องทางในการแสวงหาความรู้ที่มีอยู่ทุกหนแห่งในโลกกว้าง นอกเหนือจากการศึกษาเล่าเรียนในสถาบันการศึกษา ขณะที่สถาบันอุดมศึกษาให้ความรู้ในเชิงทฤษฎี การทำงานเป็นความรู้ในเชิงทักษะและการปฏิบัติ ที่เกิดขึ้นจากการลงมือทดลอง และ มีประสบการณ์ตรงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกิดเป็นความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องนั้นๆ ขึ้น แต่สำหรับในประเทศไทย แม้ปัจจุบันเราจะเห็นนิสิตนักศึกษาทำงานพิเศษระหว่างเรียนเพิ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ต้องยอมรับว่าเป้าหมายการทำงานส่วนใหญ่คือเพื่อหารายได้ มีเพียงส่วนน้อยที่มุ่งหาประสบการณ์และความรู้เป็นหลัก ทั้งนี้อาจเพราะนับแต่มีระบบโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยขึ้นมา สังคมไทยได้จำกัด การเรียนรู้ไว้เฉพาะในสถาบันการศึกษา และแยกการทำงานออกมาว่าเป็นเรื่องของการหารายได้เพื่อการดำรงชีพ

ย้อนกลับไปมองสังคมไทยในอดีต วิธีการเรียนรู้ของคนไทยสมัยนั้นสอดคล้องไปกับการดำรงชีวิต เด็กๆ ได้รับความรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ในครอบครัว และเรียนรู้ฝึกฝนทักษะต่างๆ จากการช่วยเหลืองาน เช่น ทำนา ทำการเกษตร จักสานสิ่งของเครื่องใช้ เริ่มจากงานเล็กๆ ที่ไม่ต้องอาศัยทักษะความชำนาญมากนัก แล้วค่อยๆ เรียนรู้งานที่ยากและสลับซับซ้อนขึ้นไปตามวัยและประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้จากการลงมือทำ ลองผิดลองถูก เมื่อเกิดปัญหา

ก็คิดหาหนทางแก้ไข จนกระทั่งเกิดเป็นความรู้ ทักษะ และความชำนาญที่สามารถนำไปประกอบอาชีพหรือดำเนินชีวิตต่อไป ศ. นพ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ในหนังสือ *วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 : สู่ภพภูมิใหม่แห่งการพัฒนา* ตอนหนึ่งว่า “มนุษย์มีการเรียนรู้มาตั้งแต่เกิด เรียนรู้ที่จะกิน ที่จะนั่ง ที่จะเดิน เรียนรู้ในการทำมาหากิน เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในครอบครัว และกับเพื่อนบ้านหรือชุมชน เรียนรู้ที่จะแสวงหา และใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่เรียกว่า “การเรียนรู้ในวิถีชีวิต” ต่อมาเมื่อผู้รู้วิชาพิเศษบางอย่าง และมีผู้สนใจไปเรียนวิชาพิเศษ เช่น พระอภัยมณีไปเรียนวิชาเป่าปี่ ศรีสุวรรณไปเรียนวิชากระบี่กระบอง... เรียกว่าการศึกษาทั่วไปนั้นศึกษาจากชีวิตจริง ส่วน “วิชา” นั้นเป็นวิชาพิเศษที่สอนโดยครูบางคนซึ่งเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างสำคัญ เมื่อมีระบบโรงเรียน การศึกษา “วิชาพิเศษ” เพิ่มมากขึ้นๆ จนกลายเป็น “การศึกษาสามัญ” แต่ที่จริงก็ยังเป็น “วิชาพิเศษ” อยู่นั่นแหละ โดยมีหลายวิชา การศึกษาจากวิถีชีวิตหายไป การศึกษากลายเป็นเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่มีการศึกษาจากชีวิต ทั้งครูและผู้เรียนจึงไม่รู้จักชีวิตและวิถีชีวิต”

การเข้ามาของระบบโรงเรียนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่แยกการเรียนกับการทำงานออกจากกัน การเรียนกลายเป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษา ที่กำหนดการเรียนรู้เป็นรายวิชา และช่วงอายุ เด็กรุ่นใหม่ถูกเลี้ยงมาให้เป็นักเรียนที่เรียนรู้แต่ในโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย จนกว่าจะพ้นการศึกษาในระดับสูงสุดของแต่ละคน จึงจะก้าวเข้าสู่โลก

ของการทำงาน เว้นแต่ในรายที่ครอบครัวมีฐานะยากจนที่ต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวไปด้วยระหว่างเรียน

อย่างไรก็ตามในช่วงปลายปี พ.ศ. 2546 รัฐบาลได้ออกมาจุดประกายให้นักเรียนนักศึกษาทำงานระหว่างเรียนกันมากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนไทยรู้จักคุณค่าของเงินและการทำงาน รวมทั้งสร้างค่านิยมใหม่ในหมู่วัยรุ่นว่าการทำงานระหว่างเรียนเป็นการเรียนรู้และหาประสบการณ์ ไม่ใช่เพียงเพราะยากจนขัดสนดังเช่นที่คิดและเชื่อกันมาในอดีต อีกทั้งได้มอบนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการรับเป็นเจ้าภาพดำเนินการรับสมัครและจัดหางานให้กับนักเรียนนักศึกษาที่สนใจจะทำงาน ซึ่งเริ่มนำร่องในปี พ.ศ. 2547 เป็นปีแรกปรากฏว่ามีนักเรียนนักศึกษาแจ้งความจำนงอยากทำงานระหว่างเรียนจำนวนมาก

ในปี พ.ศ. 2548 ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงเปิดศูนย์บริการ “งานดีที่น้องทำได้” ขึ้น เพื่อประชาสัมพันธ์และรับสมัครนักเรียนนักศึกษาที่สนใจจะทำงานระหว่างปิดภาคเรียน รวมทั้งรับสมัครผ่านเว็บไซต์ของกระทรวง จากรายงานพบว่ามีนักเรียนนักศึกษาส่งสมัครผ่านศูนย์บริการกว่าเจ็ดพันคนทางกระทรวงฯ จึงเปิดศูนย์บริการดังกล่าวต่อเนื่องมาถึงปี พ.ศ. 2549 นี้ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากทุกภาคส่วน ทั้งจากส่วนราชการและภาคเอกชนที่แสดงความสนใจรับนักเรียน นักศึกษาในตำแหน่งงานต่างๆ

“สังคมปัญญา” อุปสรรคการทำงานของวัยเรียน

“แม้ว่าการไม่มีวุฒิปริญญาได้บ่งบอกถึงการไม่มีความรู้แท้ที่จริงแล้ว ผู้ที่ไม่มีมีการศึกษาอย่างเป็นทางการจำนวนไม่น้อยมีความรู้ในสาขาวิชาบางสาขาวิชา หรือมีทักษะและความชำนาญพิเศษในบางด้านดียิ่งกว่าผู้ครอบครองวุฒิปริญญาจำนวนมากเสียอีก แต่เป็นเพราะวุฒิปริญญาช่วยประหยัดต้นทุนสารสนเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิทยฐานะและความชำนาญพิเศษ ตลาดแรงงานจึงต้องการวุฒิปริญญา เพราะวุฒิปริญญาสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับผู้สมัครงานว่ามีความรู้ความสามารถ ทักษะ และความชำนาญพิเศษในด้านใด ถึงนายจ้างได้ถูกจ้างที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามวุฒิปริญญา แต่วุฒิปริญญาจะไม่สูญหายไปจากตลาดแรงงาน”

ข้อความที่ยกมาข้างต้นจากหนังสือ การศึกษา ทุนนิยม และโลกาภิวัตน์ โดย ศ. ดร.รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ นี้ได้สะท้อนถึงปัญหาทางการศึกษาที่ฝังรากลึกในสังคมไทยซึ่งไม่เพียงแต่แยกการเรียนออกจากวิถีชีวิตและการทำงานเท่านั้น แต่ระบบโรงเรียนยังก่อให้เกิดสังคมปัญญาหรือวุฒิปริญญาตามมา กล่าวคือ ตัดสินความรู้ความสามารถของคนจากใบปริญญาหรือวุฒิปริญญา ซึ่งเป็นตัวการทำให้นักเรียนนักศึกษามุ่งมันเรียนรู้อยู่แต่ในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผลการเรียนออกมาดี และมีโอกาสในโลกแห่งการทำงานมากขึ้น

ด้าน ดร.อมรวิรัช นาคทรพรพ ผู้อำนวยการสถาบันรามจิตติ มองว่าการที่ไม่ค่อยเห็นเด็กไทยเรียนไปด้วยทำงานไปด้วยนั้น ไม่ใช่เพราะเด็กๆ ไม่สนใจจะทำงาน แต่เป็นเพราะไม่มีโอกาสที่จะทำงานมากกว่า ส่วนหนึ่งเพราะหลักสูตรการเรียนในสถานอุดมศึกษาไม่ได้เอื้อหรือส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะ ในสาขาวิชาที่มีให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนใหญ่จะมีระยะเวลาสั้นๆ แคเทอมเดียว ซึ่งไม่เพียงพอ แต่ถ้ามองกันจริงๆ แล้ว ต่อให้ฝึกหลายเทอมก็ไม่มีประโยชน์ ถ้าการจัดการด้านคุณภาพของการฝึกประสบการณ์ไม่ดี เช่น เด็กระดับปริญญาตรียังถูกใช้ทำงานแรงงาน ใข้ให้วิ่งไปซื้อของ ถ่ายเอกสาร วันๆ ไม่ได้ทำงานอะไร การฝึกงานที่ดีจะต้องเข้มข้นด้านเชิงคุณภาพ ไม่ใช่เชิงปริมาณ

“หนึ่ง ภาคธุรกิจต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างหลากหลาย ได้ทำงานจริง สอง สถานศึกษาต้องทำงานประสานกับสถานประกอบการถึงหลักสูตรการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้สอดคล้องกับสายงานที่เด็กเรียน” ดร.อมรวิรัชกล่าว

เรียนรู้และค้นพบตัวเองจากการทำงาน

นอกจากบรรดาเศรษฐีหน้าใหม่อเมริกันที่กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว ยังมีมหาเศรษฐีหรือคนดังระดับโลกจำนวน

ไม่น้อยที่เบื้องหลังความสำเร็จนั้นมาจากการได้ลงมือทำงานที่สนใจ จนกระทั่งค้นพบตัวเอง และพัฒนาองค์ความรู้หรือทักษะในงานนั้นๆจนเชี่ยวชาญและประสบความสำเร็จในที่สุด ตัวอย่างเช่น มหาเศรษฐีอันดับหนึ่งของโลกอย่างบิล เกตส์ (Bill Gates) เจ้าพ่อบริษัทไมโครซอฟท์ และ “เจ้าสัวซีพี” นายธนินท์ เจียรวนนท์ ประธานกรรมการบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ ผู้ได้รับการจัดอันดับจากนิตยสารฟอร์บว่าร่ำรวยเป็นอันดับ 387 ของโลก

ตามประวัติแล้ว บิล เกตส์ เรียนไม่จบมหาวิทยาลัย ไม่ใช่เพราะเขาปัญญาทึบ ไม่มีปัญญาเรียน หรือเรียนไม่ได้ ตรงกันข้าม บิล เกตส์ ฉลาดปราดเปรื่องเกินไปเสียด้วยซ้ำ เขาค้นพบและรู้ว่าตัวเองมีความสนใจในเรื่องซอฟต์แวร์ตั้งแต่วัยเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนเลคไซด์ (Lakeside School) โดยเริ่มเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี ต่อมา บิล เกตส์ เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (Harvard University) ระหว่างนั้นเขากับเพื่อนชื่อพอล อัลเลน (Paul Allen) ได้ร่วมกันคิดและเขียนโปรแกรมเพื่อใช้กับคอมพิวเตอร์ประกอบเอง พร้อมกับตั้งคำถามว่าจะเกิดอะไรขึ้นถ้าคนเราทุกคนมีคอมพิวเตอร์ราคาถูกใช้กัน หลังจากนั้นเขาจึงตัดสินใจลาออกจากมหาวิทยาลัย ขณะเรียนอยู่ชั้นปีที่ 2 แล้วมาก่อตั้งบริษัทไมโครซอฟท์ขึ้นร่วมกับพอล อัลเลน และเริ่มพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ด้วยความเชื่อว่าคอมพิวเตอร์จะเป็นเครื่องมือจำเป็นสำหรับทุกคนทั้งที่บ้านและที่ทำงาน

ด้านนายธนินท์ เจียรวนนท์ แม้ปัจจุบันจะเป็นผู้บริหารที่มีลูกน้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทและเอกจำนวนมากไม่น้อย แต่เขาเองจบการศึกษาเพียงระดับอนุปริญญาจากวิทยาลัยแห่งฮ่องกง ระหว่างเรียนและหลังเรียนจบ นายธนินท์ได้ช่วยเหลือกิจการงานที่บ้านคือร้าน “เจียไต๋” ต้นกำเนิดของเครือเจริญโภคภัณฑ์ ที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์พืช

การทำงานก็คือส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต หลังจากมีการพูดถึงเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตกันมายาวนานตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2542

Working is a part of lifelong learning and education. After there's been talking about lifelong education since the latest education reform in 1999.

ปุย และเคมีเกษตร มาโดยตลอด การทำงานทำให้เขาได้ประสบการณ์และเรียนรู้จากบุคคลที่ทำงานร่วมด้วย ทั้งพ่ออา พี่ชาย ตลอดจนผู้ร่วมงานและเกษตรกรที่เป็นลูกค้าของร้าน ซึ่งนายธนินท์มักพูดอยู่เสมอว่า ตัวเขาเองไม่มีโอกาสเรียนถึงระดับปริญญา จึงต้องเรียนรู้จากความเป็นจริงของชีวิตการทำงาน และความรู้จากการทำงานจริงนี่เองที่เป็นส่วนสำคัญให้ร้านเล็กๆ อย่างเจียไต๋เติบโตมาเป็นบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ที่ยิ่งใหญ่ในทุกวันนี้

เบื้องหลังความสำเร็จของบิล เกตส์ และนายธนินท์ เจียรวนนท์ คือการค้นพบตัวเองและเรียนรู้จากการลงมือทำในสิ่งที่ตนสนใจ ไม่ได้ปิดกั้นการเรียนรู้ของตนไว้เฉพาะในรั้วโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเท่านั้น ยิ่งในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา มีเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ เกิดขึ้นทุกชั่วขณะ ข้อมูลข่าวสารล้นโลกมนุษย์จะต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อก้าวให้ทันโลกที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จึงจะจำกัดเฉพาะที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาไม่ได้ แต่ต้องเรียนรู้ตลอดเวลาทุกช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตตามความเหมาะสม และทุกหนแห่งไม่ว่าจะในครอบครัว วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และแหล่งวิชาต่างๆ ซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) นิยาม “การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning)” ว่าหมายถึง การรับรู้ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตั้งแต่เกิดจนตายจากบุคคลหรือสถาบันใดๆโดยสามารถจะเรียนรู้ด้วยวิธีเรียนต่างๆ อย่างมีระบบหรือไม่ระบบ โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ ทั้งนี้สามารถทำให้บุคคลนั้นเกิดการพัฒนาตนเอง และ “การศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education)” หมายถึง การจัดการกระบวนการทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) การศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non-Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) มุ่งพัฒนาบุคคลให้สามารถพัฒนาตนเอง และปรับตนเองให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของโลก

จากนิยามดังกล่าว การทำงานก็คือส่วนหนึ่งของการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต หลังจากมีการพูดถึงเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตกันมายาวนานตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2542 (นับจากปีที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาของไทยควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทย

ได้เปิดการเรียนรู้ออกมาในโลกกว้าง ได้เรียนรู้ ฝึกฝน และค้นพบตัวเองจากการลงมือทำงานที่สนใจ ซึ่งยากง่ายแตกต่างกันไปตามวัยและประสบการณ์ ในเด็กเล็กๆ อาจเริ่มจากการช่วยเหลืองานในครอบครัว หรือถ้าเห็นแว้วว่าเด็กมีความสามารถหรือสนใจงานใด ก็ควรส่งเสริมให้เขาได้ทำ เช่นเดียวกับบิล เกตส์ ที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในการฝึกเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตั้งแต่เยาว์วัย ส่วนในเด็กโตนั้นเป็นวัยที่โตพอจะเลือกงานที่สนใจและถนัดได้เองแล้ว ทั้งนี้เพื่อสร้างและปลูกฝังทัศนคติการเรียนรู้ของเด็กเสียใหม่ ให้ตระหนักว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่ในสถาบันการศึกษา แต่ทว่ามีวิธีที่จะเรียนรู้หลากหลายทางในโลกใบนี้ และเห็นความสำคัญของการทำงานว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเรียนรู้

ดังที่ ศ. นพ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ตอนหนึ่งในหนังสือ วิถีมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 : สู่กฎหมายใหม่แห่งการพัฒนา ว่า “...ชีวิตกับงานเป็นของคุณกัน ถ้าชีวิตคือการศึกษ และ การศึกษาคือชีวิต การศึกษากับการทำงานก็ต้องคู่กัน เพราะงานทำให้ชีวิตงดงาม ฉะนั้นในการเรียนรู้ควรมีการทำงานตามวัยและตามความชอบ คนที่ได้ทำอะไรที่ตัวเองชอบจะมีความสุข มีวิริยะและสมาธิในเรื่องนั้นๆ คนเราชอบไม่เหมือนกัน จึงควรมีโอกาสได้เลือกในสิ่งที่ตนชอบแตกต่างกันไป จะเป็นหัตถกรรม เกษตรกรรม การช่าง ศิลปะ การค้าขาย หรืออะไรอื่นก็ตาม... การเรียนรู้จากการทำงานที่มีรายได้ไปด้วยในตัวยิ่งดี เด็กๆ ที่มีรายได้เป็นครั้งแรก จะมีความปีติและความภูมิใจ จะสร้างฉันทะในการทำงาน รู้จักคุณค่าของเงินที่ได้มาจากความเหน็ดเหนื่อย และเป็นช่องทางแห่งการมีอาชีพต่อไป หรือเรียกว่ามีอาชีพตั้งแต่เป็นนักเรียน ป้องกันการจบแล้วไม่มีงานทำ”

It is interesting that these young Americans became new millionaires not long after graduation. It is not the knowledge earned from universities only but experiences gained from this wide world while working during their study. This should play a significant role that has enabled these new millionaires to find their potential and have determination to success since they are young.

Value on “Study” and “Work”

Working while studying is a normal practice for students in many countries in Europe, the USA and Australia. Working is regarded another channel in pursuing knowledge found everywhere in this wide world in addition to studying in educational institutions. Tertiary-level educational institutions give knowledge in theoretical terms while working is knowledge in terms of skill and practice, resulting from trial and mistrial with direct experiences in any particular subject, thereby forming specific knowledge and expertise. However, in Thailand, even though at present we may see more students working on a part-time basis during their study, it is admitted that their main objective is to earn money. Only few of them aim to find experiences and knowledge. This may be because since school or university system occurred, the Thai society has confined learning within educational institutions only and separate work as finding income for one’s life.

Looking back to Thai society in the past, the learning of Thais then was in harmony with life. Children were taught and trained by adults in the family. They learned various skills from helping with such chores as rice farming, agriculture, utensil weaving. They started with small jobs that did not need high skill and gradually learned harder and more complex work according to their age and experience. It was learning by doing, trial and mistrial. When faced with problems, they

thought out solutions until this became knowledge, skill and expertise that could be used as profession or life conduct.

Professor Dr. Prawase Wasi said in the book *Human Path in the 20th Century : Towards the New World of Development*, "Human learning starts since his birth. He learns how to eat, to sit, to walk, to learn to make profession, learn to stay together in family and with neighbors or communities, learn to search for and exploit resources, learn to solve problems. This is called "learning in life style." Later, some knew some special subjects and there were those interested to learn special subjects. For example, Phra Aphai Manee learned to blow pipe, Sri Suwan learned swords and clubs. General education is studied from real life while "subjects" are specially taught by specialized teachers. Later, major significant changes occurred when there was a school system. More study of "special subjects" was on the rise until it became "general study". However, they are actually "special subjects." Studying from life disappeared and study then has been based on subjects. There is no more study from life. Teachers and students, therefore, do not know life and the way of life."

The occurrence of school system is a significant turning point that separates study and work. Learning becomes the duty of educational institutions. It specifies learning into subjects and age range. The new generation is raised to be students who learn in schools, colleges or universities before they are out of the highest level of education. Then they would enter into the world of work, except those in poor families that must work to earn the income for their families while studying.

However, at the end of 2003, the government inspired students to work while studying more to stimulate Thai youths to know the value of money and work, as well as creating new value among teenagers that work during study is a learning and experience seeking. It is not due to poverty as thought and believed in the past. The Ministry of Education was also assigned to be a sponsor in accepting applications and finding jobs for students interested to work. The pilot project was in 2004 and a lot of students filed their interest to work while studying.

In 2005, the Ministry of Education opened a service center "Good Jobs You Can Do" for public relations and accepting applications from students interested to work during their school break. Applications were also accepted through the web site of the Ministry. It is found that more than 7,000 students applied through this service center. It has thus been continuously opened to 2006 with good cooperation from all parties i.e. both

public and private sectors that express their interest to accept students in many positions.

"Degree Society" Work Obstacles of Study Age

"Even though having no degree doesn't indicate having no knowledge, actually many of those without formal education have knowledge in certain fields or have skills and expertise better than those with certificates. However, as certificates help save information cost regarding qualifications and expertise, the labor market needs certificates because they convey information about applicants' ability, skill and expertise. Though employers have employees with qualifications not complying with certificates, certificates won't disappear from the labor market."

The above excerpt is from the book *Education, Capitalism and Globalization* by Professor Dr. Rangsun Thanapornpan. It reflects educational problem deep-rooted in Thai society. It not only separates learning from the way of life and work but the school system also creates degree or certificate society. We judge knowledge and ability of people from degree or certificate. This is the reason why students are so determined to studying in schools or universities to get good study results and better chances in the world of work.

Dr. Amornwich Nakornthap, Director of Ramchitti Institute, thinks that Thai students rarely work and study at the same time not because they are not interested to work but because they have no chance to work. This is partly because instruction curriculum in universities is not

favorable to or support students to learn and train their skills in the fields for professional training. Mostly they will have a short period of a semester, which is not sufficient. However, actually, many-semester training is still useless if quality management of experience training is not good. For example, bachelor students are employed to do labor works e.g. buying things, copying. They do almost nothing. A good internship must be intensive in terms of quality not quantity.

"Firstly, the business sector must allow students to have more diversified choices. They must have a chance to really work. Secondly, educational institutions must coordinate with enterprises regarding professional training curriculum in line with their study fields," said Dr. Amornwich.

Learning and Finding Oneself from Work

In addition to the abovementioned new American millionaires, a lot of millionaires or the world's famous persons are successful because they had done what they were interested in and found themselves. They

ชีวิตกับงาน
เป็นของคู่กัน
ถ้าชีวิตคือ
การศึกษา และ
การศึกษาคือชีวิต
การศึกษากับ
การทำงานก็ต้องคู่กัน
เพราะงานทำให้
ชีวิตงดงาม

developed knowledge and skill in such works until they were experts and finally successful. The world's no. 1 millionaires like Mr. Bill Gates of Microsoft and Mr. Dhanin Chiaravanond, Chairman of Charoen Phokphand Group, ranked 387th richest man of the world by Forbes magazine.

According to his biography, Bill Gates did not finish a university. It is not because he was foolish, had no money or could not study. On the contrary, he was too brilliant. He found himself and knew that he was interested in software since his junior high school at Lakeside School. He began to write computer programs when he was 13 years old. Then Bill Gates furthered his study at Harvard University. At that time he and his friend, Paul Allen, mutually thought and wrote the program for their own assembled computers. They questioned what would happen if all had cheap computers. After that he decided to resign from the University when he was a sophomore and established Microsoft together with Paul Allen. He started to develop software for personal computers with the belief that they would become an indispensable tool for everyone both at home and at work.

Mr. Dhanin Chiaravanond is an executive with a lot of subordinates who finished master and doctoral degrees. He finished from the College of Hong Kong at the diploma level. During his study and after graduation, Mr. Dhanin helped with his family's business i.e. Chia Tai shop, the origin of Charoen Phokphand Group, which sells plant seeds and grains, fertilizer, and agricultural chemicals. Working earned him experiences and study from those he had worked with, i.e. father, uncles, elder brothers, as well as coworkers and farmers who were the shop's customers. Mr. Dhanin usually said that he did not have a chance to study at degree level. He must learn from the reality of work life and the knowledge from this real work had played a significant part in making Chia Tai grow to be Charoen Phokphand Group today.

Behind the success of Mr. Bill Gates and Mr. Dhanin Chiaravanond are the self discovery and the learning from doing what they were interested in. They did not confine their learning within the fence of schools or universities only. In the world of movements with new technologies and knowledge all the time, with the overflow of information, man must search for new knowledge to keep up with changing and moving world. Learning cannot be confined in schools or educational institutions. Man must learn all the time in every step of life and everywhere, whether in family, temple, community, educational institutions, enterprises and various knowledge centers. This is lifelong learning.

The Office of Educational Council defines Lifelong Learning as acknowledging knowledge, skill and attitudes from birth to death from persons or any institution. One can learn through various methods with or without systems, intentionally or unintentionally so that they can develop themselves. Lifelong Education means educational process management to create lifelong learning. It can be formal, non-formal and informal education, aiming to make learners have motivation for self-directed learning and develop person to be able to develop themselves. They should also be able to adapt themselves to keep up with changes of society, politics and economy of the world.

From these definitions, working is a part of lifelong learning and education. After there's been talking about lifelong education since the latest education reform in 1999 (since the National Education Act B.E. 2542 has come into force), those involved with Thailand's educa-

tion should support Thai children and youths to open up their learning into the wide world so that they learn, train and find themselves from working on their interest. Difficulty and easiness will vary by age and experience. Small children may start from helping with family chores. If their interest is witnessed, they should be supported to do it just like Bill Gates who was supported by his family to train writing computer programs since he was small. Older children are grown up enough to choose their interest and skill. This is to create and instill in them the new learning attitude, to make them realize that learning is not limited in educational institutions only. There are many divers-

fied ways to learn from this world and they will see the importance of working as a part of their learning.

This is like what Prof. Dr. Prawase Wasi said in the book *Human Path in the 20th Century : Towards the New World of Development*, "Life and work are a match. If life is education and education is life, education and work must be a match because work makes life beautiful. Therefore, in learning, one must work according to age and preference. Those who can do what they like are happy. They have diligence and concentration. People's preference differs. They should have a chance to choose accordingly, whether it be handicrafts, agriculture, mechanic work, art, trade or whatever. Learning from working with income is even better. Children who can earn money for the first time will be happy and proud. This will create satisfaction in work, know the value of money earned from exhaustion. It is a channel for profession or they are professional since they are students. This can prevent no work after graduation."

Life and work are a match.

If life is education and education is life, education and work must be a match because work makes life beautiful.